

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

CHACHOENGSAO
จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดฉะเชิงเทรา
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/E/cc0.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ฉะเชิงเทรา”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 ยางพารา	11
2.3 มันสำปะหลัง	16
2.4 ปาล์มน้ำมัน	21
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	24
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	26
เอกสารอ้างอิง	31
ภาคผนวก	33

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดฉะเชิงเทรา	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดฉะเชิงเทรา	6
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	10
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	12
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	15
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	17
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	20
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของปาล์มน้ำมันรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	22
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา	35
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกรายอำเภอ ตำบล	43
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดฉะเชิงเทรา	46
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	46
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดฉะเชิงเทรา	48
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดฉะเชิงเทรา	49
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา	50

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินบางคล้า	38
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่	39
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลาดหญ้า	40
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินรังสิต	41
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท่ายาง	42
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา	51
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา	52
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดฉะเชิงเทรา	53
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา	54
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดฉะเชิงเทรา	55
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา	56
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดฉะเชิงเทรา	57
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา	58

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ประมาณ 5,351 ตารางกิโลเมตร หรือ 3,344,375 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 11 อำเภอ 93 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 720,718 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดนครนายกและจังหวัดปราจีนบุรี
ทิศใต้	ติดต่อ	จังหวัดชลบุรี จังหวัดจันทบุรี และอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยทั่วไปมีความสูงเหนือระดับทะเลปานกลางเฉลี่ย 69.42 เมตร จำแนกความแตกต่างตามความสูงของพื้นที่เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) **บริเวณที่ราบลุ่ม** แม่น้ำบางปะกงและที่ราบทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่ด้านตะวันตกของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอบ้านโพธิ์ อำเภอบางคล้า อำเภอบางปะกง อำเภอแปลงยาว อำเภอราชสาส์น และอำเภอพนมสารคาม เป็นส่วนที่แม่น้ำบางปะกงไหลผ่านก่อนออกสู่อ่าวไทย มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 12 กิโลเมตร พื้นที่เกษตรกรรมเป็นนาและสวนผลไม้

2) **บริเวณสองฝั่งแม่น้ำบางปะกงและที่ราบลูกฟูก** มีลักษณะเป็นคลื่นลอนลาดสองฝั่งแม่น้ำบางปะกง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอพนมสารคาม อำเภอราชสาส์น อำเภอบางคล้า อำเภอคลองเขื่อน เมืองฉะเชิงเทรา และอำเภอบ้านโพธิ์ เกษตรกรรมเป็นนา สวน ไร่ และเลี้ยงสัตว์

3) **บริเวณที่ราบสูงและเขตภูเขาด้านตะวันออก** มีความสูงเฉลี่ย 100 – 200 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง เป็นพื้นที่ราบสลับกับภูเขา มีป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ครอบคลุมพื้นที่อำเภอสนามชัยเขต อำเภอนาทะเกียบ อำเภอพนมสารคาม และอำเภอแปลงยาว

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม ได้รับอิทธิพลลมตะวันออกเฉียงใต้ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกหนักบางพื้นที่ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ อากาศเย็นและแห้ง มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี 27.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.0 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.8 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,300 - 1,400 มิลลิเมตรต่อปี

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งตามภูมิสิณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุประสงค์นำเน็ดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal plain)** เกิดจากคลื่นพัดพาและกระแสลมพัดพาเอาเศษวัตถุจากทะเล ทั้งโคลน กรวด ทราย และตะกอนต่าง ๆ เข้ามาทับถมบริเวณชายฝั่ง และลึกเข้าไปในแผ่นดินมากกว่าหาดทราย แบ่งเป็น

(1) **พื้นที่น้ำทะเลขึ้นถึงในปัจจุบัน (Active tidal flats)** เป็นพื้นที่ที่มีน้ำทะเลขึ้นถึง ดินมีสีคล้ำ อินทรีย์วัตถุสูง และเป็นดินเค็ม (Saline soil) ดินส่วนใหญ่มีศักยภาพที่ก่อให้เกิดเป็นดินกรดกำมะถันหรือเป็นดินเปรี้ยวจัด มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ การระบายน้ำเลวมมาก เนื้อดินเป็นดินทรายแป้งละเอียดหรือเนื้อดินละเอียด อาทิ ชุดดินบางปะกง (Bpg)

(2) **พื้นที่น้ำทะเลเคยท่วมถึง (Former tidal flats)** เป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงในอดีต เป็นช่วงต่อระหว่างตะกอนทะเลกับตะกอนน้ำจืด มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ หรือเป็นแอ่งต่ำมีน้ำขังตลอดปี การระบายน้ำเลวมมาก มีเนื้อดินเป็นดินทรายแป้งละเอียดหรือดินเหนียว ที่มีการพัฒนาชั้นดินไม่มากนัก สีเทาอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนเขียวมะกอก เช่น ชุดดินบางกอก (Bk) ชุดดินรังสิต (Rs) เป็นต้น

2) **ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain)** เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุประสงค์นำเน็ดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) **ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace)** เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เช่น ชุดดินหินกอง (HK) ชุดดินเกาะขนุน (Kkn) เป็นต้น

(2) **ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and high terrace)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินดอนไร่ (Dr) ชุดดินบางคล้า (Bka) เป็นต้น

(3) **เนินตะกอนน้ำพารูปพัด (Alluvial fan)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินทรายแป้งละเอียด สีน้ำตาล เหลืองจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินหุบกะพง (Hg)

3) **พื้นที่เกือบราบ (Peneplain)** เป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจากการผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำ ทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับต่ำลง

จนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ วัตถุประสงค์กำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุประสงค์กำเนิดหรือหินที่รองรับอยู่ด้านล่าง และระดับการพัฒนาตัวของดิน อาทิ ชุดดินบุนทริก (Bt)

4) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทรายและหินควอร์ตไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินท่ายาง (Ty) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk)

(3) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) ชุดดินวังสะพุง (Ws) เป็นต้น

(4) พัฒนาจากหินปูน ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินทับทิม (Tw)

(5) พัฒนาจากกลุ่มหินอัคนีหรือหินในกลุ่ม ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินท่าลี่ (Tl)

(6) พัฒนาจากหินบะซอลต์/แอนดิไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินแก่งคอย (Kak)

(7) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินบ้านไร่ (Bar) ชุดดินทับเสลา (Tas) เป็นต้น

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดฉะเชิงเทรา

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	232,342	6.95
พื้นที่เกษตรกรรม	2,368,815	70.85
พื้นที่นา	781,841	23.37
พืชไร่	319,429	9.54
ไม้ยืนต้น	776,095	23.23
ไม้ผล	118,210	3.54
พืชสวน	4,844	0.14
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	19,144	0.58
พืชน้ำ	16	n.s.
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	348,901	10.44
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	335	0.01
พื้นที่ป่าไม้	541,284	16.18
พื้นที่น้ำ	98,831	2.95
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	103,103	3.07
รวม	3,344,375	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2561

หมายเหตุ: n.s. คือ มีจำนวนน้อยมาก ไม่มีความหมายสำคัญทางสถิติ

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดฉะเชิงเทรามีเนื้อที่ชลประทาน 954,332 ไร่ (ร้อยละ 28.54 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 11 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 5 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้ รวม 483.63 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำคลองสี่แยก มีระดับกักเก็บอยู่ที่ 420 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 86.84 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดฉะเชิงเทรา (ตารางผนวกที่ 2 และตารางผนวกที่ 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเนื้อที่ 977,119 ไร่ (ร้อยละ 29.22 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอแปลงยาว ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 2,924 ราย รวมพื้นที่ 4,171 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมรวมกันมากกว่า 500 ไร่ มีจำนวน 31 กิจกรรม และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวนาปรัง ยางพารา ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ 1,335 ไร่ เกษตรกร 138 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 17 ชนิด สมุนไพรที่ปลูกมาก คือ พลู (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดฉะเชิงเทรามีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 82 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 171 แห่ง โดยมีที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด 31 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการ ซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว ยางพารา
มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดฉะเชิงเทรา

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	695,173	29.35
2. ยางพารา	330,348	13.95
3. มันสำปะหลัง	209,472	8.84
4. ปาล์มน้ำมัน	39,476	1.67

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากฐานข้อมูลในแผนที่
เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 490,138 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.99
ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 153,287 ไร่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว
120,535 ไร่ และอำเภอลองเชือก 62,070 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 518,064 ไร่ คิดเป็นร้อยละ
20.07 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว 156,136 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต
80,828 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 73,696 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 47,574 ไร่ คิดเป็นร้อยละ
1.84 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 15,077 ไร่ อำเภอพนมสารคาม
14,594 ไร่ และอำเภอท่าตะเกียบ 8,278 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,525,809 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 351,481 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 71.71 ของพื้นที่
ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว 100,789 ไร่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 95,158 ไร่ และ
อำเภอราชสาส์น 38,005 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 286,589 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.32 ของพื้นที่
ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว 129,741 ไร่ อำเภอพนมสารคาม 53,262 ไร่
และอำเภอสนามชัยเขต 34,525 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 25,356 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.30 ของพื้นที่ ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 9,763 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 8,278 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 6,485 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 31,747 ไร่

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 370,132 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด คือ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 58,129 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอบางคล้า 51,857 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 46,383 ไร่ และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว 46,141 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 138,657 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.29 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 58,129 ไร่ อำเภอคลองเขื่อน 30,801 ไร่ และอำเภอ บางน้ำเปรี้ยว 19,746 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 231,475 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.68 ของพื้นที่ ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอบางคล้า 51,854 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 46,303 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 32,124 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				รวม
		S1	S2	S3	N	
คลองเขื่อน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	62,070 (100.00%)	1,655 (100.00%)	-	3,218 (100.00%)	66,943 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	31,269 (50.38%)	1,347 (81.39%)	-	14 (0.44%)	32,630 (48.74%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	30,801 (49.62%)	308 (18.61%)	-	-	31,109 (46.47%)
ท่าตะเกียบ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,882 (100.00%)	39,103 (100.00%)	8,278 (100.00%)	298,105 (100.00%)	347,368 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,244 (66.10%)	7,398 (18.92%)	8,278 (100.00%)	7,424 (2.49%)	24,344 (7.01%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	638 (33.90%)	31,705 (81.08%)	-	-	32,343 (9.31%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				รวม
		S1	S2	S3	N	
บางคล้า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,654 (100.00%)	68,999 (100.00%)	-	71,496 (100.00%)	147,149 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6,651 (99.95%)	17,145 (24.85%)	-	53 (0.07%)	23,849 (16.21%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3 (0.05%)	51,854 (75.15%)	-	-	51,857 (35.24%)
บางน้ำเปรี้ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	120,535 (100.00%)	156,136 (100.00%)	-	33,938 (100.00%)	310,609 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	100,789 (83.62%)	129,741 (83.09%)	-	-	230,530 (74.22%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	19,746 (16.38%)	26,395 (16.91%)	-	-	46,141 (14.86%)
บางปะกง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	23,716 (100.00%)	-	-	138,729 (100.00%)	162,445 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	11,982 (50.52%)	-	-	-	11,982 (7.38%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	11,734 (49.48%)	-	-	-	11,734 (7.22%)
บ้านโพธิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	26,905 (100.00%)	5,653 (100.00%)	530 (100.00%)	98,875 (100.00%)	131,963 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	13,454 (50.01%)	3,575 (63.24%)	-	-	17,029 (12.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	13,451 (49.99%)	2,078 (36.76%)	-	-	15,529 (11.77%)
แปลงยาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,758 (100.00%)	49,455 (100.00%)	4,968 (100.00%)	146,559 (100.00%)	204,740 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,545 (94.33%)	17,331 (35.04%)	830 (16.71%)	432 (0.29%)	22,138 (10.81%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	213 (5.67%)	32,124 (64.96%)	-	-	32,337 (15.79%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
พนมสารคาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	40,804 (100.00%)	73,696 (100.00%)	14,594 (100.00%)	188,389 (100.00%)	317,483 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	36,942 (90.54%)	53,262 (72.27%)	6,485 (44.44%)	1,060 (0.56%)	97,749 (30.79%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,862 (9.46%)	20,434 (27.73%)	-	-	24,296 (7.65%)
เมือง ฉะเชิงเทรา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	153,287 (100.00%)	-	-	87,300 (100.00%)	240,587 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	95,158 (62.08%)	-	-	183 (0.21%)	95,341 (39.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	58,129 (37.92%)	-	-	-	58,129 (24.16%)
ราชสาส์น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	38,005 (100.00%)	42,539 (100.00%)	4,127 (100.00%)	5,744 (100.00%)	90,415 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	38,005 (100.00%)	22,265 (52.34%)	-	-	60,270 (66.66%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	20,274 (47.66%)	-	-	20,274 (22.42%)
สนามชัยเขต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	12,522 (100.00%)	80,828 (100.00%)	15,077 (100.00%)	453,456 (100.00%)	561,883 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	12,442 (99.36%)	34,525 (42.71%)	9,763 (64.75%)	22,581 (4.98%)	79,311 (14.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	80 (0.64%)	46,303 (57.29%)	-	-	46,383 (8.25%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	490,138 (100.00%)	518,064 (100.00%)	47,574 (100.00%)	1,525,809 (100.00%)	2,581,585 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	351,481 (71.71%)	286,589 (55.32%)	25,356 (53.30%)	31,747 (2.08%)	695,173 (26.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	138,657 (28.29%)	231,475 (44.68%)	-	-	370,132 (14.34%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3+N) 20,395 ไร่ พื้นที่ปลูกมะพร้าว (N) 10,133 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 8,337 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			มะพร้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
คลองเขื่อน	-	-	-	-	3,538	3,538	27	10	37
ท่าตะเกียบ	6,118	-	6,118	-	30	30	-	2,825	2,825
บางคล้า	-	-	-	-	2,604	2,604	150	-	150
บางน้ำเปรี้ยว	-	-	-	-	1,654	1,654	570	-	570
บางปะกง	-	-	-	-	37	37	-	-	-
บ้านโพธิ์	-	-	-	-	42	42	-	27	27
แปลงยาว	2,230	-	2,230	-	39	39	-	1,347	1,347
พนมสารคาม	2,491	-	2,491	-	37	37	367	357	724
เมืองฉะเชิงเทรา	-	-	-	-	1,989	1,989	38	63	101
ราชสาส์น	-	-	-	-	111	111	82	-	82
สนามชัยเขต	9,554	2	9,556	-	52	52	-	2,474	2,474
รวม	20,393	2	20,395	-	10,133	10,133	1,234	7,103	8,337

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอราชสาส์น เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว อำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดฉะเชิงเทราในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 39,546 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.53 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 19,871 ไร่ อำเภอพนมสารคาม 14,753 ไร่ และอำเภอท่าตะเกียบ 4,922 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 603,439 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.37 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 221,994 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 186,448 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 114,042 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 347,183 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.45 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต 193,816 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 98,916 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 41,278 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,591,757 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 5,031 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.72 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 2,765 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 1,928 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 338 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 303,209 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.25 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 132,578 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 119,551 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 38,518 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 18,518 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.33 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอท่าตะเกียบ 12,784 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 4,195 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 856 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 3,590 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 334,745 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด คือ อำเภอพนมสารคาม 115,895 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอสนามชัยเขต 106,522 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 69,891 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 41,625 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 34,515 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.28 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 17,106 ไร่ อำเภอพนมสารคาม 14,415 ไร่ และอำเภอท่าตะเกียบ 2,995 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 300,230 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.75 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอพนมสารคาม 101,480 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 89,416 ไร่ และอำเภอท่าตะเกียบ 66,897 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
คลองเขื่อน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	66,943 (100.00%)	66,943 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ท่าตะเกียบ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,922 (100.00%)	186,448 (100.00%)	98,916 (100.00%)	57,501 (100.00%)	347,787 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,928 (39.17%)	119,551 (64.12%)	12,784 (12.92%)	1,611 (2.80%)	135,874 (39.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,994 (60.83%)	66,897 (35.88%)	-	-	69,891 (20.10%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
บางคล้า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	23 (100.00%)	147,134 (100.00%)	147,157 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	23 (100.00%)	-	23 (0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางน้ำเปรี้ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	310,611 (100.00%)	310,611 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางปะกง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	162,668 (100.00%)	162,668 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บ้านโพธิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	131,962 (100.00%)	131,962 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
แปลงยาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	80,143 (100.00%)	41,278 (100.00%)	83,307 (100.00%)	204,728 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	38,518 (48.06%)	634 (1.54%)	12 (0.01%)	39,164 (19.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	41,625 (51.94%)	-	-	41,625 (20.33%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
พนมสารคาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,753 (100.00%)	114,042 (100.00%)	13,124 (100.00%)	175,563 (100.00%)	317,482 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	338 (2.29%)	12,562 (11.02%)	856 (6.52%)	11 (0.01%)	13,767 (4.34%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,415 (97.71%)	101,480 (88.98%)	-	-	115,895 (36.50%)
เมืองฉะเชิงเทรา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	240,589 (100.00%)	240,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ราชสาส์น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	812 (100.00%)	26 (100.00%)	89,577 (100.00%)	90,415 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	26 (100.00%)	-	26 (0.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	812 (100.00%)	-	-	812 (0.90%)
สนามชัยเขต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	19,871 (100.00%)	221,994 (100.00%)	193,816 (100.00%)	125,902 (100.00%)	561,583 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,765 (13.91%)	132,578 (59.72%)	4,195 (2.16%)	1,956 (1.55%)	141,494 (25.20%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,106 (86.09%)	89,416 (40.28%)	-	-	106,522 (18.97%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	39,546 (100.00%)	603,439 (100.00%)	347,183 (100.00%)	1,591,757 (100.00%)	2,581,925 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,031 (12.72%)	303,209 (50.25%)	18,518 (5.33%)	3,590 (0.23%)	330,348 (12.79%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	34,515 (87.28%)	300,230 (49.75%)	-	-	334,745 (12.96%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 49,858 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 23,254 ไร่ และพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3+N) 17,650 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			ข้าว (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ท่าตะเกียบ	6,628	-	6,628	8,309	313	8,622	-	8,318	8,318
แปลงยาว	66	-	66	568	29	597	-	2,621	2,621
พนมสารคาม	36,966	-	36,966	3,403	744	4,147	160	901	1,061
สนามชัยเขต	6,198	-	6,198	9,682	206	9,888	-	5,650	5,650
รวม	49,858	-	49,858	21,962	1,292	23,254	160	17,490	17,650

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอพนมสารคาม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ และแปลงยาว เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารามีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อพร้อมด้วย

2.3 มັນสำปะหลัง

มັນสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดฉะเชิงเทราในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 35,369 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.37 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 27,345 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 5,836 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 2,188 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 228,937 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.87 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอท่าตะเกียบ 79,242 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 77,974 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 50,462 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 725,922 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.11 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 330,847 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 200,164 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 123,401 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,592,172 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 6,544 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.50 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 5,213 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 1,149 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 182 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 35,873 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.67 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 13,104 ไร่ อำเภอท่าตะเกียบ 9,436 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 8,266 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 157,083 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.64 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต 61,676 ไร่ อำเภอพนมสารคาม 47,385 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 10,967 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 9,972 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 221,889 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพ

คงเหลือมากที่สุด คือ อำเภอสนามชัยเขต 87,002 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอท่าตะโก 74,493 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 42,196 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 17,386 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 28,825 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 81.50 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสนามชัยเขต 22,132 ไร่ อำเภอท่าตะโก 4,687 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 2,006 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 193,064 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.33 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอท่าตะโก 69,806 ไร่ อำเภอสนามชัยเขต 64,870 ไร่ และอำเภอแปลงยาว 42,196 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของม่นสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
คลองเขื่อน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	66,943	66,943
					(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ท่าตะโก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,836	79,242	200,164	62,835	348,077
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,149	9,436	37,055	235	47,875
		(19.69%)	(11.91%)	(18.51%)	(0.37%)	(13.75%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,687	69,806	-	-	74,493
		(80.31%)	(88.09%)	-	-	(21.40%)
บางคล้า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	147,157	147,157
					(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
บางน้ำเปรี้ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	310,611 (100.00%)	310,611 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางปะกง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	162,668 (100.00%)	162,668 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บ้านโพธิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	131,962 (100.00%)	131,962 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
แปลงยาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	50,462 (100.00%)	71,510 (100.00%)	82,793 (100.00%)	204,765 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	8,266 (16.38%)	10,967 (15.34%)	88 (0.11%)	19,321 (9.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	42,196 (83.62%)	-	-	42,196 (20.61%)
พนมสารคาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,188 (100.00%)	20,447 (100.00%)	123,401 (100.00%)	171,447 (100.00%)	317,483 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	182 (8.32%)	5,067 (24.78%)	47,385 (38.40%)	167 (0.10%)	52,801 (16.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,006 (91.68%)	15,380 (75.22%)	-	-	17,386 (5.48%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองฉะเชิงเทรา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	240,589 (100.00%)	240,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ราชสาส์น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	812 (100.00%)	-	89,602 (100.00%)	90,414 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	812 (100.00%)	-	-	812 (0.90%)
สนามชัยเขต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	27,345 (100.00%)	77,974 (100.00%)	330,847 (100.00%)	125,565 (100.00%)	561,731 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,213 (19.06%)	13,104 (16.81%)	61,676 (18.64%)	9,482 (7.55%)	89,475 (15.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	22,132 (80.94%)	64,870 (83.19%)	-	-	87,002 (15.49%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	35,369 (100.00%)	228,937 (100.00%)	725,922 (100.00%)	1,592,172 (100.00%)	2,582,400 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6,544 (18.50%)	35,873 (15.67%)	157,083 (21.64%)	9,972 (0.63%)	209,472 (8.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	28,825 (81.50%)	193,064 (84.33%)	-	-	221,889 (8.59%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (N) 13,463 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 10,840 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ปาล์มน้ำมัน (ไร่)			ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ท่าตะเกียบ	-	5,966	5,966	4,030	106	4,136
แปลงยาว	-	2,511	2,511	568	29	597
พนมสารคาม	-	252	252	516	-	516
สนามชัยเขต	-	4,734	4,734	5,535	56	5,591
รวม	-	13,463	13,463	10,649	191	10,840

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกล้มันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกล้มันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกล้มันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกล้มันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกล้มันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกล้มันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอพนมสารคาม เป็นต้น

พื้นที่ปลูกล้มันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกล้มันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกล้มันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอแปลงยาว เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกล้มันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อพร้อมด้วย

2.4 ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดฉะเชิงเทราในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน พบเพียงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) เท่านั้น มีรายละเอียดดังนี้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 590,485 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน พบมากในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว 276,673 ไร่ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา 83,145 ไร่ และอำเภอพนมสารคาม 78,077 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,992,540 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,515 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย พบมากในอำเภอพนมสารคาม 651 ไร่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว 568 ไร่ และอำเภอบางคล้า 149 ไร่

(2) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 37,961 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกปาล์มน้ำมันแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน และพื้นที่ปาล์มน้ำมันในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดฉะเชิงเทราไม่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือ เนื่องจากจังหวัดฉะเชิงเทราไม่มีพื้นที่ศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสม (ระดับที่ 1 และ 2) สำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของปาล์มน้ำมันรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
คลองเขื่อน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	52,621 (100.00%)	14,322 (100.00%)	66,943 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	27 (0.05%)	10 (0.07%)	37 (0.06%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ท่าตะเกียบ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	348,104 (100.00%)	348,104 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	16,406 (4.71%)	16,406 (4.71%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางคล้า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	37,808 (100.00%)	109,349 (100.00%)	147,157 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	149 (0.39%)	-	149 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางน้ำเปรี้ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	276,673 (100.00%)	34,305 (100.00%)	310,978 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	568 (0.21%)	-	568 (0.18%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
บางปะกง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	162,668 (100.00%)	162,668 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
บ้านโพธิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	131,962 (100.00%)	131,962 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	27 (0.02%)	27 (0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
แปลงยาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	204,775 (100.00%)	204,775 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	5,883 (2.87%)	5,883 (2.87%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
พนมสารคาม	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	78,077 (100.00%)	239,406 (100.00%)	317,483 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	651 (0.83%)	1,287 (0.54%)	1,938 (0.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
เมืองฉะเชิงเทรา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	83,145 (100.00%)	157,444 (100.00%)	240,589 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	38 (0.05%)	63 (0.04%)	101 (0.04%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ราชสาส์น	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	62,161 (100.00%)	28,254 (100.00%)	90,415 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	82 (0.13%)	-	82 (0.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	ระดับความเหมาะสม				
		S1	S2	S3	N	รวม
สนามชัยเขต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	561,951 (100.00%)	561,951 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	14,285 (2.54%)	14,285 (2.54%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	590,485 (100.00%)	1,992,540 (100.00%)	2,583,025 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	1,515 (0.26%)	37,961 (1.91%)	39,476 (1.53%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

4) แนวทางการจัดการ

พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกปาล์มน้ำมัน มีต้นทุนที่ต่ำ ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 มะพร้าวน้ำหอมบางคล้า เป็นพืชที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยเป็นมะพร้าวน้ำหอมพันธุ์หมูสี มีลักษณะทรงผลเล็กเรียวยาว ขนาดผลเล็ก ผิวเปลือกมีสีเขียวอมเหลือง เปลือกนอกบางไม่ชุ่มน้ำ ก้านผลมี 3 จีบ เนื้อมะพร้าวมีสีขาวขุ่น น้ำมะพร้าวมีกลิ่นหอมคล้ายใบเตย รสชาติหวานเด่น ปลูกอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางคล้า อำเภอลองเชื่อน และอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ มีพื้นที่ราบเรียบและลูกคลื่นลอนลาด มีแม่น้ำบางปะกงเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่าน เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดฉะเชิงเทรา ลักษณะดินเป็นดินเหนียว เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล ตะกอนน้ำกร่อย และตะกอนน้ำจืดจากแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงสูง มีสภาพเป็นกรดจัดและกรดเล็กน้อย และมีความเค็มค่อนข้างสูง เนื่องจากอิทธิพลน้ำกร่อย ทำให้ดินมีลักษณะลึกลับเค็ม ประกอบกับลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบสวันนาและอยู่ใกล้ทะเล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (มรสุมฤดูร้อน) ทำให้ฝนตกชุก

โดยเฉพาะพื้นที่ของอำเภอที่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงจะได้รับความอุดมสมบูรณ์จากการทับถมทางธรรมชาติส่งผลให้น้ำเค็มที่มีเกลือแกง (โซเดียมคลอไรด์) ไหลรวมกับน้ำจืดตอนบนเกิดเป็นน้ำกร่อย อันมีส่วนช่วยในการเร่งความเจริญเติบโต เพิ่มจำนวนผล เพิ่มความหวาน การต้านทานโรคและแมลงของมะพร้าวซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้มะพร้าวน้ำหอมบางคล้ามีน้ำหอมหวาน และมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างจากมะพร้าวน้ำหอมจากแหล่งผลิตอื่น (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2563)

3.2 มะม่วง มะม่วงที่มีชื่อเสียงของจังหวัดฉะเชิงเทรา คือ “มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองบางคล้า” ซึ่งเป็นพืชที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีลักษณะผลทรงรี ยาว เปลือกบาง เนื้อสีเหลืองเข้ม ไม่มีเสี้ยน รสชาติหวานหอม เมล็ดลีบบาง ปลูกในพื้นที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งลักษณะของดินในพื้นที่เป็นชุดดินบางคล้าที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ มีลักษณะพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด สามารถระบายน้ำดี และมีน้ำใต้ดินที่ถูกกักเก็บอยู่ในช่องว่างระหว่างกรวดและทราย จึงทำให้พื้นที่อำเภอบางคล้ามีดินที่อุดมสมบูรณ์และมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมต่อการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองบางคล้า ส่งผลให้ได้ผลมะม่วงที่สมบูรณ์ รสชาติหวานหอม ผิวเหลือง เนียน สวยโดดเด่น เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีการปลูกมะม่วงพันธุ์ชายตึก ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบัน โดยเป็นมะม่วงพันธุ์พื้นถิ่นของอำเภอบางคล้า มี 3 รส คือ เปรี้ยว หวาน และมัน ให้ลูกตกติดผลง่าย นิยมทานดิบ เมื่อผลสุกเนื้อข้างในจะมีสีเหลืองเหมือนขมิ้น (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2562)

3.3 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางการตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น กระชายดำ ขมิ้นชัน และบัวบก เป็นต้น

กระชายดำ เป็นพืชล้มลุก อยู่ในวงศ์เดียวกับกระชาย ข่า ขิง และขมิ้น มีเหง้าหรือหัวอยู่ใต้ดิน เนื้อในมีสีม่วง กระชายดำเป็นพืชที่ปลูกง่าย เติบโตได้ดีในดินปนทราย การระบายน้ำดี อินทรีย์วัตถุสูง ชอบพื้นที่ที่มีแสงรำไร สามารถปลูกแซมกับพืชอื่นๆ หรือปลูกเป็นพืชเดี่ยวก็ได้ โดยพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรามีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกกระชายดำที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) 284,426 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต อำเภอบ้านค่าย อำเภอแปลงยาว อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอบางคล้า อำเภอดงเค็งเอื้อง และอำเภอราชสาส์น

ให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ทำให้ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 57,103 ไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกมันสำปะหลัง มะพร้าว ปาล์มน้ำมันแทน พื้นที่ดังกล่าวเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวได้ หรือทำการเกษตรแบบผสมผสาน

4.2 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 5,031 ไร่ มีพื้นที่ปลูกในเขตอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอพนมสารคาม ตามลำดับ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกยางพาราคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดินและปุ๋ย พันธุ์คุณภาพดี พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่เพื่อลดต้นทุนการผลิตและสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าและการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และเพื่อให้สอดคล้องตามมาตรฐานการยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ซึ่งเน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปี จากปกติผลผลิตเฉลี่ย 224 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 360 กิโลกรัมต่อไร่ ภายในปี พ.ศ. 2579 นั้น ควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้านทานโรค
- การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
- การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสม
- การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ย และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูง มีคุณภาพ

และตรงตามมาตรฐาน

- เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เหมาะสมสูง

- ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานแบบมืออาชีพ และสามารถถ่ายทอดกิจการให้กับคนรุ่นใหม่

2) พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 303,209 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอสนมชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอแปลงยาว และอำเภอพนมสารคาม เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน ควรสนับสนุน และส่งเสริมกิจกรรมการจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต รวมถึงการตลาด ดังนี้

- ควรสนับสนุนให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกับพื้นที่ที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดิน

- เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลางให้มากขึ้น

- ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิม เช่นเดียวกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง

- พัฒนาตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยางหรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจเน้นจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ควรใช้มาตรการการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพืชอื่นที่เหมาะสมกว่า หรือพืชทางเลือก และทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยภาครัฐต้องให้การสนับสนุน เช่น

- ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ไม้หวาน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ทดแทน

- ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

- จัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น มันสำปะหลัง ข้าว และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ในส่วนนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน โดยเฉพาะ

ยางพารา ซึ่งปัจจุบันราคาตกต่ำ และตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพาราในปัจจุบันให้เน้นการลดพื้นที่ปลูกยางพารา ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำการเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

4.3 มั่นสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 6,544 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ และอำเภอพนมสารคาม ตามลำดับ ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด และเพื่อให้สอดคล้องตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง ปี พ.ศ. 2564-2567 ซึ่งเน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังต้านทานโรคใบด่างมันสำปะหลัง (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูง และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี พ.ศ. 2567 ควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ
- ปรับปรุงบำรุงดิน ใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
- ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ
- ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การแปรรูปมันเส้นสะอาด
- สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและโรงงาน
- ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม

2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 35,873 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอสนามชัยเขต อำเภอท่าตะเกียบ อำเภอแปลงยาว และอำเภอพนมสารคาม เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน ในพื้นที่ดังกล่าวนี้ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต ดังนี้

- พัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน ทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ และส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว
- ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรคและให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยด และการใช้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด
- ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มมูลค่า อาทิ การแปรรูปมันเส้นสะอาด

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบัน** เกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องให้การช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวนี้ โดยสนับสนุน การปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ เพื่อเลือกพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมการจัดการดินที่เหมาะสมและถูกวิธี อาทิ การไถ ระเบิดดินดานก่อนเพาะปลูก

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ปัจจุบัน** เกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่า เกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ปาล์มน้ำมัน ข้าว เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรด้านการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม และสร้างแรงจูงใจ ให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ปาล์มน้ำมัน

พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ ที่ดินปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ มีเนื้อที่ 39,476 ไร่ ในพื้นที่ดังกล่าวมีปัญหาเรื่องความชื้นที่ไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของปาล์มน้ำมัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาตาดอกและการสุกของผล รวมทั้งเปอร์เซ็นต์น้ำมัน ต่อทะลายด้วย ดังนั้นการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าวควรมีการสนับสนุนโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุง บำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมกับ สภาพพื้นที่ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า อย่างไรก็ตาม ปาล์มน้ำมันเป็นไม้ยืนต้นที่มีอายุ 20-25 ปี การปรับ เปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นจึงทำได้ยาก ฉะนั้นควรส่งเสริมสินค้าเกษตรชนิดอื่นๆ ที่สามารถปลูกหรือเลี้ยง ร่วมกับปาล์มน้ำมันได้ หรือเข้าร่วมโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map)

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. การใช้ที่ดินจังหวัดฉะเชิงเทรา พ.ศ. 2561. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2562. ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองบางคล้า ทะเบียนเลขที่ สช 62100128. 16 กันยายน 2562.
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2563. ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ มะพร้าวน้ำหอมบางคล้า ทะเบียนเลขที่ สช 63100140. 21 พฤษภาคม 2563.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	คลองเขื่อน	ก๊อนแก้ว	
2		คลองเขื่อน	
3		บางตลาด	
4		บางโรง	
5		บางเล่า	
6	ท่าตะเกียบ	คลองตะเกรา	
7		ท่าตะเกียบ	
8	บางคล้า	ท่าทองกลาง	
9		บางกระเจ็ด	
10		บางคล้า	
11		บางสวน	
12		ปากน้ำ	
13		สาวชะโงก	
14		เสม็ดใต้	
15		เสม็ดเหนือ	
16		หัวไทร	
17		บางน้ำเปรี้ยว	ดอนเกาะกา
18			ดอนฉิมพลี
19	บางขนาก		
20	บางน้ำเปรี้ยว		
21	บึงน้ำรักษ์		
22	โพรงอากาศ		
23	โยธะกา		
24	ศาลาแดง		
25	สิงโตทอง		
26	หมอนทอง		
27	บางปะกง	เขาดิน	
28		ท่าข้าม	
29		ท่าสะพาน	
30		บางเกลือ	
31		บางปะกง	
32		บางผึ้ง	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
33	บางปะกง (ต่อ)	บางวัว
34		บางสมัคร
35		พิมพา
36		สองคลอง
37		หนองจอก
38		หอมศีล
39	บ้านโพธิ์	เกาะไร่
40		คลองขุด
41		คลองบ้านโพธิ์
42		คลองประเวศ
43		ดอนทราย
44		ท่าพลับ
45		เทพราช
46		บางกรูด
47		บางซ้อ
48		บ้านโพธิ์
49		ลาดขวาง
50		สนามจันทร์
51		สิบเอ็ดคอก
52		แสนภูตาษ
53		หนองตีนนก
54		หนองบัว
55		แหลมประดู่
56	แปลงยาว	แปลงยาว
57		วังเย็น
58		หนองไม้แก่น
59		หัวสำโรง
60	พนมสารคาม	เกาะขนุน
61		เขาหินซ้อน
62		ท่าถ่าน
63		บ้านซ่อง
64		พนมสารคาม

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
65	พนมสารคาม (ต่อ)	เมืองเก่า
66		หนองยาว
67		หนองแหวน
68	เมืองฉะเชิงเทรา	คลองจุกกระเฉด
69		คลองนครเนื่องเขต
70		คลองนา
71		คลองเปรง
72		คลองหลวงแพ่ง
73		คลองอุดมชลจร
74		ท่าไข่
75		บางกะไห
76		บางแก้ว
77		บางขวัญ
78		บางตีนเป็ด
79		บางเตย
80		บางไผ่
81		บางพระ
82		บ้านใหม่
83		วังตะเคียน
84		โสธร
85		หนามแดง
86		หน้าเมือง
87	ราชสาส์น	บางคา
88		เมืองใหม่
89		ราชสาส์น
90	อ.สนามชัยเขต	คู้ายาหมี
91		ท่ากระดาน
92		ทุ่งพระยา
93		ลาดกระทิง
รวม	11	93

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

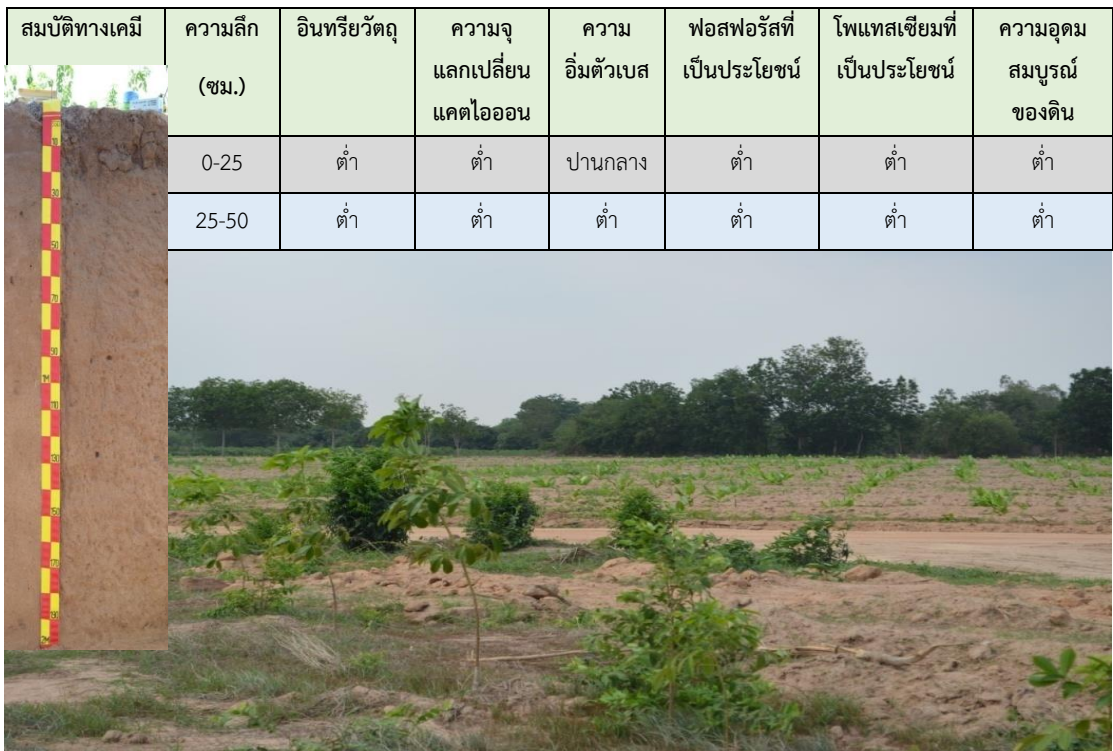
ชุดดิน	บางคล้า	Series Bka	กลุ่มชุดดินที่ 48
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1 - 12 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา ทับอยู่บนหินควอร์ตไซต์และหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นถึงชั้นศิลาแลงของหินควอร์ตไซต์และหินทราย ดินบนเนื้อดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5 - 7.0) ดินล่างภายในความลึก 50 เซนติเมตร เป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียว ที่ปนลูกรัง ร่วมกับเศษหินควอร์ตไซต์และหินทราย สีน้ำตาลปนเหลือง เหลืองปนแดง หรือแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0 - 5.5)		
ข้อจำกัด	มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นดินต้น มีก้อนกรวดและหินอยู่ในดินชั้นล่างมาก		
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์วัตถุและปุ๋ยเคมีควบคู่กัน ควรปลูกพืชคลุมดินหรือปลูกพืชตามแนวระดับ เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลาย		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินบางคล้า

ชุดดิน	ดอนไร่	Series Dr	กลุ่มชุดดินที่ 35
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1 - 5 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน สีน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยา ดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5 - 6.5) ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วน ปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็น กรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0 - 6.0) ในดินล่างเป็นดินร่วนเหนียว ปนทราย สีน้ำตาลปนเหลืองถึงสีเหลืองปนแดง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่ และสีแดงปนเหลือง หรือมวลก้อนกลมของเหล็กและแมงกานีสสะสมใน ดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0 - 5.5)		
ข้อจำกัด	ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีควบคู่กันไป เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติและโครงสร้างของดินและเพิ่มธาตุอาหารพืชให้แก่ดิน		

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดอนไร่

ชุดดิน	ลาดหญ้า	Series Ly	กลุ่มชุดดินที่ 56
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1 - 20 %		
ภูมิสังฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินทรายและหินควอร์ตไซต์ โดยมีหินดินดานและหินฟิลไลต์เป็นหินพื้น		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับปานกลางถึงชั้นเศษหิน กรวด ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0 - 6.0) ดินล่างตอนบน เป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง ดินล่างตอนล่าง เป็นดินร่วนเหนียวปนทรายปนกรวดหรือเศษหิน สีน้ำตาล เหลือง หรือแดงปนเหลือง ในช่วงความลึก 50 - 125 เซนติเมตร จากผิวดิน พบก้อนกรวดเป็นพวกเศษหินควอร์ตไซต์ หินทราย หินฟิลไลต์ และหินดินดาน และลูกรังกระจายอยู่ทั่วไป ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5 - 5.0)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ และการกัดกร่อนของดิน ถ้าไม่มีการจัดการที่เหมาะสมในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง		
ข้อเสนอแนะ	ในการปลูกพืช ควรมีวิธีการที่เหมาะสมเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชตามแนวระดับและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พักปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสดเพื่อช่วยให้ดินอุ้มน้ำ และยึดธาตอาหารพืชได้ดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลาดหญ้า

ชุดดิน	รังสิต	Series Rs	กลุ่มชุดดินที่ 11
สภาพพื้นที่	ราบเรียบ มีความลาดชัน 0 - 1 %		
ภูมิสัณฐาน	ที่ราบน้ำทะเลเคยขึ้นถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำผสมกับตะกอนทะเล พัฒนาในสภาพน้ำกร่อย		
การระบายน้ำ	เลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินเหนียว สีดำหรือสีเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดรุนแรงมากถึงเป็นกรดจัดมาก (pH 4.0 - 5.0) มักมีรอยแตกแหว่งที่ผิวดินในฤดูแล้ง ดินล่างเป็นดินเหนียว มีสีน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม จุดประสีแดงหรือสีแดงปนเหลือง และที่ระดับความลึกประมาณ 50 - 100 เซนติเมตร พบจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารจากรุไรโซต์ พบรอยไถและผิวดินอัดมัน ส่วนที่ระดับลึกมากกว่า 100 เซนติเมตร ลงไปมีลักษณะเป็นดินเลน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดรุนแรงมาก (pH 4.0 - 5.0)		
ข้อจำกัด	ดินกรดจัดมาก หรือดินเปรี้ยวจัด เกิดการตรึงธาตุอาหารและมีสารที่เป็นพิษต่อพืชที่ปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ควบคุมน้ำใต้ดินเพื่อป้องกันการเกิดออกซิเจนของไฟไรต์ ยกร่องปลูกพืช ควรใช้วัสดุปุ๋ยมูลสัตว์ต่าง ๆ ควบคุมไปกับการใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์และเลือกพันธุ์พืชที่เหมาะสม		

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินรังสิต

ชุดดิน	ท่ายาง	Series Ty	กลุ่มชุดดินที่ 48
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 2 - 20 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของ หินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบ พวกหินทรายและหินควอร์ตไซต์ โดยรองรับ ด้วยหินดินดานและหินฟิลไลต์		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นถึงชั้นเศษหินและหินพื้น ดินบนเป็นดินร่วนปนเศษหินหรือดินร่วนปนทรายปนเศษหิน สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดิน เป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 5.0 - 6.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายปนเศษหิน พบก้อนกรวดเป็นพวกเศษหินควอร์ตไซต์ หินทราย หินฟิลไลต์และ หินดินดาน สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5 - 5.0)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นดินต้นและเนื้อดินปนเศษหิน เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำและการกัดกร่อนของดิน เนื่องจากพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง		
ข้อเสนอแนะ	ควรมีวิธีการที่เหมาะสมเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดินปลูกพืชตามแนวระดับและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พักปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยให้ดินอุ้มน้ำ และยึดธาตุอาหารพืชได้ดีขึ้น พืชสามารถดูดไปใช้ได้		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่ เป็นประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท่ายาง

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
บางคล้า	103,284	ท่าทองกลาง	12,680
		บางกระเจ็ด	25,122
		บางคล้า	1
		บางสวน	4,817
		ปากน้ำ	5,220
		สาวชะโงก	5,630
		เสม็ดใต้	17,876
		เสม็ดเหนือ	8,487
		หัวไทร	23,451
บางน้ำเปรี้ยว	257,319	ดอนเกาะกา	36,536
		ดอนฉิมพลี	33,967
		บางขนาก	14,374
		บางน้ำเปรี้ยว	22,792
		บึงน้ำรักษ์	24,172
		โพรงอากาศ	32,760
		โยธะกา	25,754
		ศาลาแดง	15,553
		สิงโตทอง	20,349
บ้านโพธิ์	89,652	หมอนทอง	31,062
		เกาะไร่	6,318
		คลองขุด	7,968
		คลองบ้านโพธิ์	4,732
		คลองประเวศ	5,475
		ดอนทราย	6,496
		ท่าพลับ	3,193
		เทพราช	9,007
		บางกรูด	1,045
		บางช้อน	4,383
		บ้านโพธิ์	3,470
		ลาดขวาง	3,572
		สนามจันทร์	588

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
บ้านโพธิ์ (ต่อ)		ลียบเอ็ดศอก	12,821
		แสนภูดาษ	2,357
		หนองตึนบก	7,474
		หนองบัว	3,501
		แหลมประดู่	7,252
คลองเขื่อน	32,167	ก้อนแก้ว	9,476
		คลองเขื่อน	9,111
		บางตลาด	9
		บางโรง	13,571
แปลงยาว	22,725	แปลงยาว	13,004
		หัวสำโรง	9,721
เมืองฉะเชิงเทรา	168,992	คลองจุกกระเฉอ	5,032
		คลองนครเนื่องเขต	15,380
		คลองนา	4,319
		คลองเปรง	18,433
		คลองหลวงแพ่ง	18,125
		คลองอุดมชลจร	17,612
		ท่าไข่	13,645
		บางกะไห	10,124
		บางแก้ว	9,750
		บางขวัญ	9,599
		บางตึนเป็ด	3,924
		บางเตย	14,914
		บางไผ่	4,424
		บางพระ	4,733
		วังตะเคียน	6,722
โสธร	4,160		
หนามแดง	7,156		
หน้าเมือง	940		

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)		
ราชสาส์น	68,676	ดงน้อย	34,591		
		บางคา	19,303		
		เมืองใหม่	14,782		
สนามชัยเขต	39,270	คูยายหมี	36,502		
		ลาดกระทิง	2,768		
บางปะกง	86,350	เขาดิน	7,444		
		ท่าข้าม	2,564		
		ท่าสะพาน	3,983		
		บางเกลือ	5,714		
		บางปะกง	7,788		
		บางผึ้ง	4,752		
		บางวัว	10,041		
		บางสมัคร	4,771		
		พิมพา	5,502		
		สองคลอง	12,291		
		หนองจอก	9,163		
		หอมศีล	12,337		
		พนมสารคาม	77,691	เกาะขนุน	10,635
				เขาหินซ้อน	5
ท่าถ่าน	1,458				
บ้านซ่อง	16,422				
พนมสารคาม	10,155				
เมืองเก่า	5,406				
หนองยาว	23,525				
หนองแหน	10,085				
ท่าตะเกียบ	8,206	ท่าตะเกียบ	8,206		
รวม	954,332		954,332		

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดฉะเชิงเทรา

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับ ที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำคลองระบม	กลาง	สนามชัยเขต	ท่ากระดาน	7.80	55.50
2	อ่างเก็บน้ำลาดกระทิง	กลาง	สนามชัยเขต	ลาดกระทิง	0.20	4.20
3	อ่างเก็บน้ำลุ่มน้ำโจน 16	กลาง	พนมสารคาม	เขาหินซ้อน	0.17	1.97
4	อ่างเก็บน้ำลุ่มน้ำโจน 2	กลาง	พนมสารคาม	เขาหินซ้อน	0.16	1.96
5	อ่างเก็บน้ำคลองสี่ียด	ใหญ่	ท่าตะเกียบ	ท่าตะเกียบ	30.00	420.00
รวม					38.33	483.63

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอกลองเขื่อน	397	สิงโตทอง	330
บางโรง	397	ศาลาแดง	126
อำเภอท่าตะเกียบ	328,120	หมอนทอง	15
ท่าตะเกียบ	175,781	ดอนฉิมพลี	12
คลองตะเกรา	152,339	อำเภอบางปะกง	152
อำเภอบางคล้า	1,906	หนองจอก	152
ท่าทองหลวง	1,805	อำเภอแปลงยาว	92,548
บางสวน	51	หนองไม้แก่น	74,882
เสม็ดใต้	41	วังเย็น	16,696
สาวชะโงก	9	แปลงยาว	970
อำเภอบางน้ำเปรี้ยว	31,395	อำเภอพนมสารคาม	19,035
โพรงอากาศ	9,111	เขาหินซ้อน	19,035
โยธะกา	7,455	อำเภอบ้านโพธิ์	3,582
บางน้ำเปรี้ยว	6,823	หนองตื้นนง	1,521
ดอนเกาะกา	4,889	เทพราช	1,141
บึงน้ำรักษ์	2,091	คลองประเวศ	453
บางขนาก	543	เกาะไร่	148

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
แสนภูดาษ	98	อำเภอราชสาส์น	15
สิบเอ็ดศอก	57	เมืองใหม่	15
แหลมประดู่	53	อำเภอสนามชัยเขต	491,282
คลองบ้านโพธิ์	47	ท่ากระดาน	221,758
ดอนทราย	42	ทุ่งพระยา	150,933
บางกรูด	22	ลาดกระทิง	79,816
อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา	8,687	คูยายหมี	38,775
คลองนครเนื่องเขต	3,371		
หนามแดง	2,337		
โสธร	617		
บางแก้ว	569		
คลองเปรง	477		
บางเตย	360		
บางขวัญ	233		
บางกะไห	203		
วังตะเคียน	141		
ท่าไข่	131		
คลองอุดมชลจร	118		
บางพระ	64		
คลองนา	63		
หน้าเมือง	3		

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดฉะเชิงเทรา

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	26,592	558,594
2	ข้าวนาปรัง	13,123	276,368
3	ยางพารา	6,259	151,536
4	มันสำปะหลังโรงงาน	4,814	72,094
5	ยูคาลิปตัส	3,712	54,538
6	ปาล์มน้ำมัน	1,996	35,587
7	มะม่วง	4,048	16,030
8	มะพร้าว	3,588	11,461
9	ปลาเบญจพรรณ	1,302	9,792
10	กุ้งทะเล (น้ำกร่อย)	1,160	8,811
11	กุ้งน้ำจืด	957	6,381
12	ปลานิล	712	5,529
13	ขุนุนหิ้ง	580	4,049
14	อ้อยโรงงาน	187	3,656
15	มะม่วงหิมพานต์	313	3,354
16	ลำไย	484	3,226
17	หมาก	670	2,725
18	ปลากะพง	338	2,299
19	กล้วยน้ำว้า	1,690	2,040
20	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	160	2,027
21	สับปะรด	222	1,935
22	ไผ่	335	1,518
23	ไม้ยืนต้นอื่นๆ	225	1,213
24	ปลาสด	76	1,158
25	มะนาว	871	1,140
26	ทุเรียน	264	993
27	มะละกอ	196	764
28	ตะไคร้	644	762
29	ปลาน้ำจืดอื่นๆ	85	688
30	ไม้สัก	81	511
31	ผักอื่นๆ	330	510

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดฉะเชิงเทรา

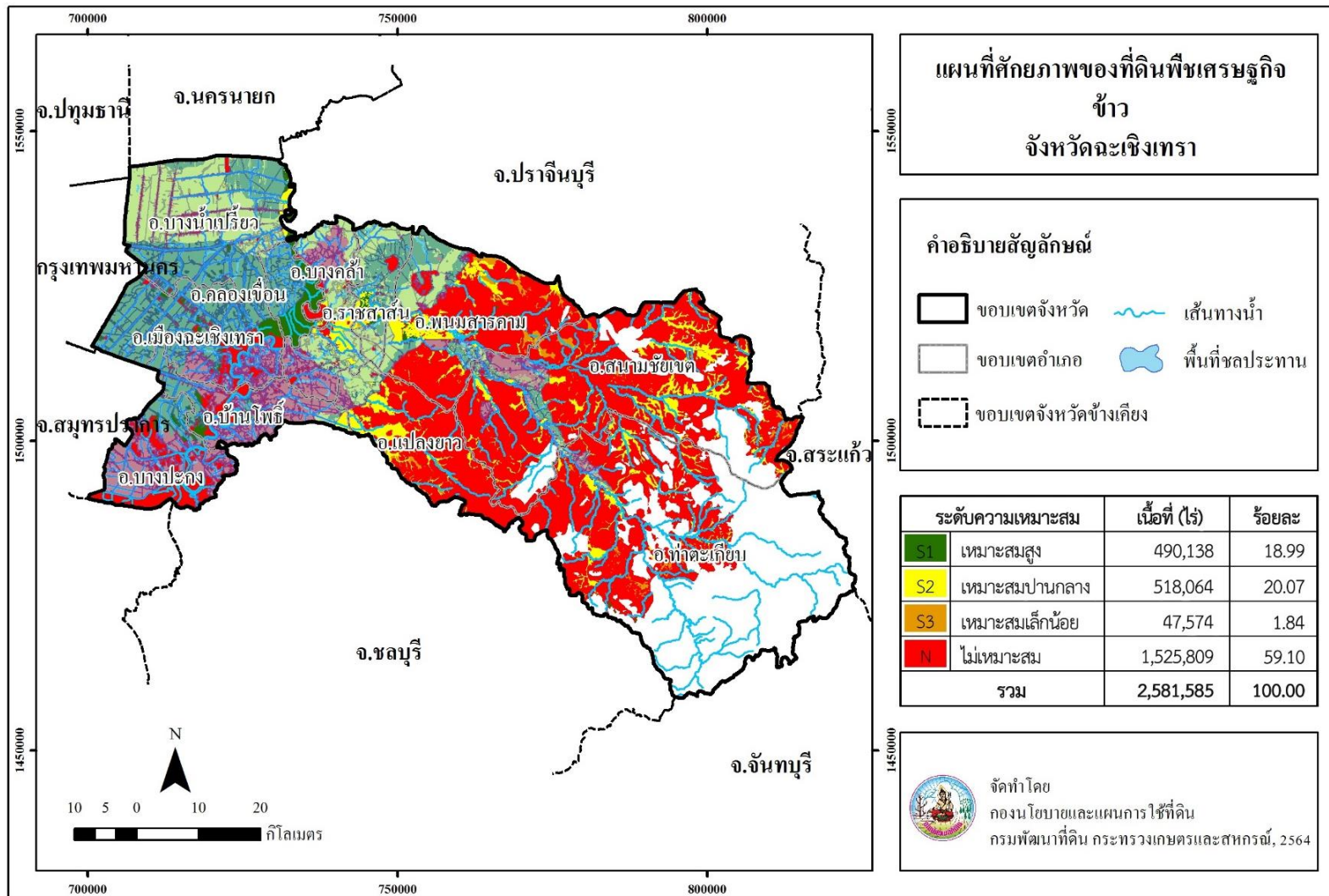
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	พลู	73	777	บางคล้า เมืองฉะเชิงเทรา
2	ตะไคร้หอม	10	73	ท่าตะเกียบ พนมสารคาม เมืองฉะเชิงเทรา
3	พริกไทย	4	69	ท่าตะเกียบ แปลงยาว เมืองฉะเชิงเทรา สนาบชัยเขต
4	ยอบ้าน	3	56	พนมสารคาม เมืองฉะเชิงเทรา สนาบชัยเขต
5	พลูคาว	6	55	คลองเขื่อน ท่าตะเกียบ บ้านโพธิ์ เมืองฉะเชิงเทรา
6	ไพล	7	49	คลองเขื่อน ท่าตะเกียบ เมืองฉะเชิงเทรา สนาบชัยเขต
7	ขมิ้นชัน	5	47	คลองเขื่อน ท่าตะเกียบ สนาบชัยเขต
8	ว่านหางจระเข้	6	31	บางคล้า พนมสารคาม เมืองฉะเชิงเทรา
9	กฤษณา	1	30	ท่าตะเกียบ
10	บัวบก	1	7	เมืองฉะเชิงเทรา
11	อัญชัน	2	5	เมืองฉะเชิงเทรา
12	ฟ้าทะลายโจร	2	4	แปลงยาว พนมสารคาม
13	กระชายดำ	2	3	พนมสารคาม เมืองฉะเชิงเทรา
14	กระเจี๊ยบแดง	1	2	พนมสารคาม
15	โคคลาน	1	2	ท่าตะเกียบ
16	ฝาง	1	2	แปลงยาว
17	ว่านชักมดลูก	1	2	แปลงยาว
18	สมุนไพรอื่นๆ	12	121	ท่าตะเกียบ บางน้ำเปรี้ยว บางปะกง บ้านโพธิ์ พนมสารคาม เมืองฉะเชิงเทรา ราชสาส์น สนาบชัยเขต
รวม		138	1,335	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

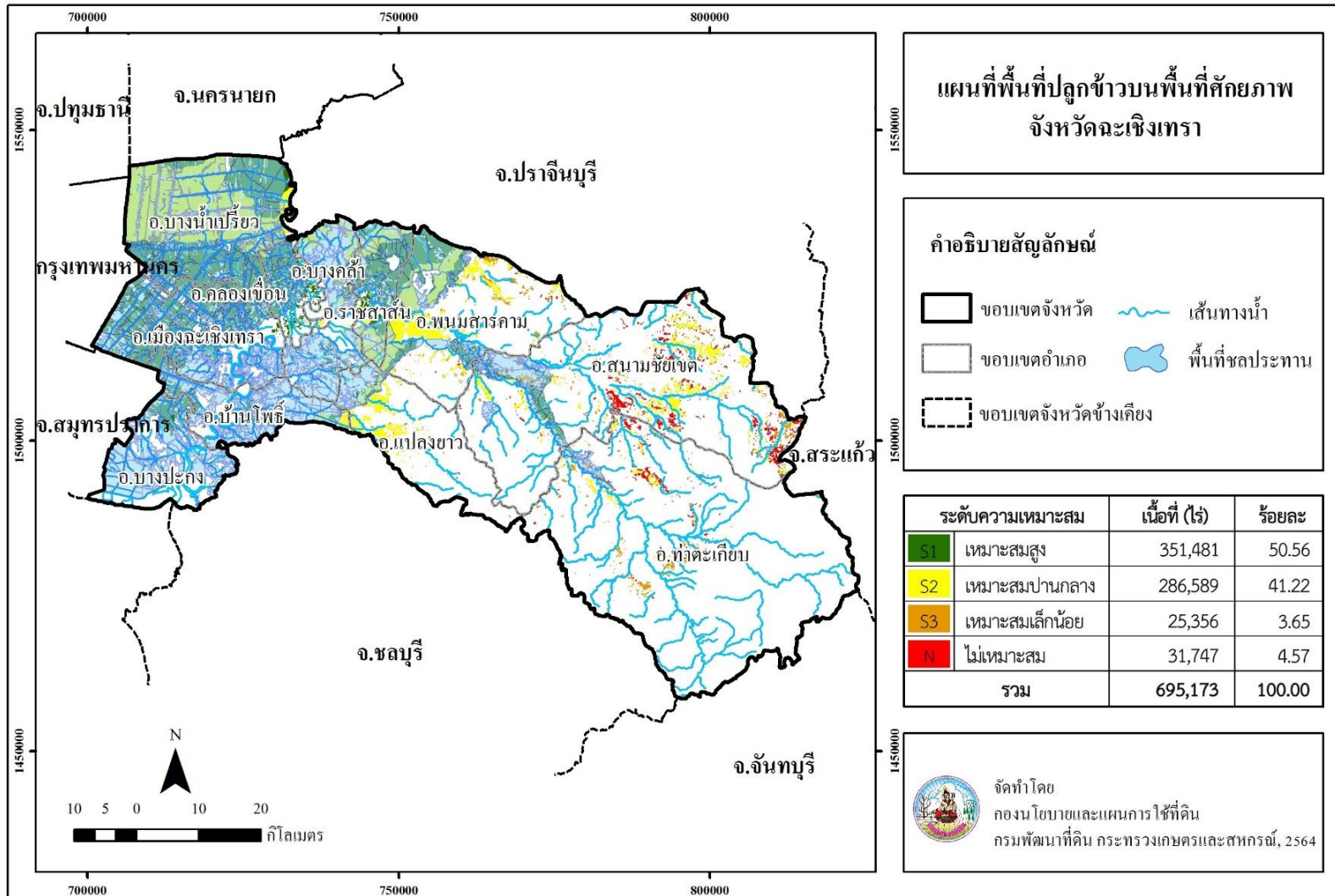
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	6	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	130
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	4	โรงสีขนาดใหญ่	14
สหกรณ์การเกษตร	31	โรงสีขนาดกลาง	17
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	3	โรงสีขนาดเล็ก	10
สหกรณ์ประมง	2		
โรงงานแปรรูปผลผลิตจากยางพารา	2		
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	2		
โรงงานผลิตมันเส้น	17		
โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา	13		
โรงงานผลิตน้ำมันปาล์ม	1		
โรงงานผลิตมันอัดเม็ด	1		
รวม	82	รวม	171

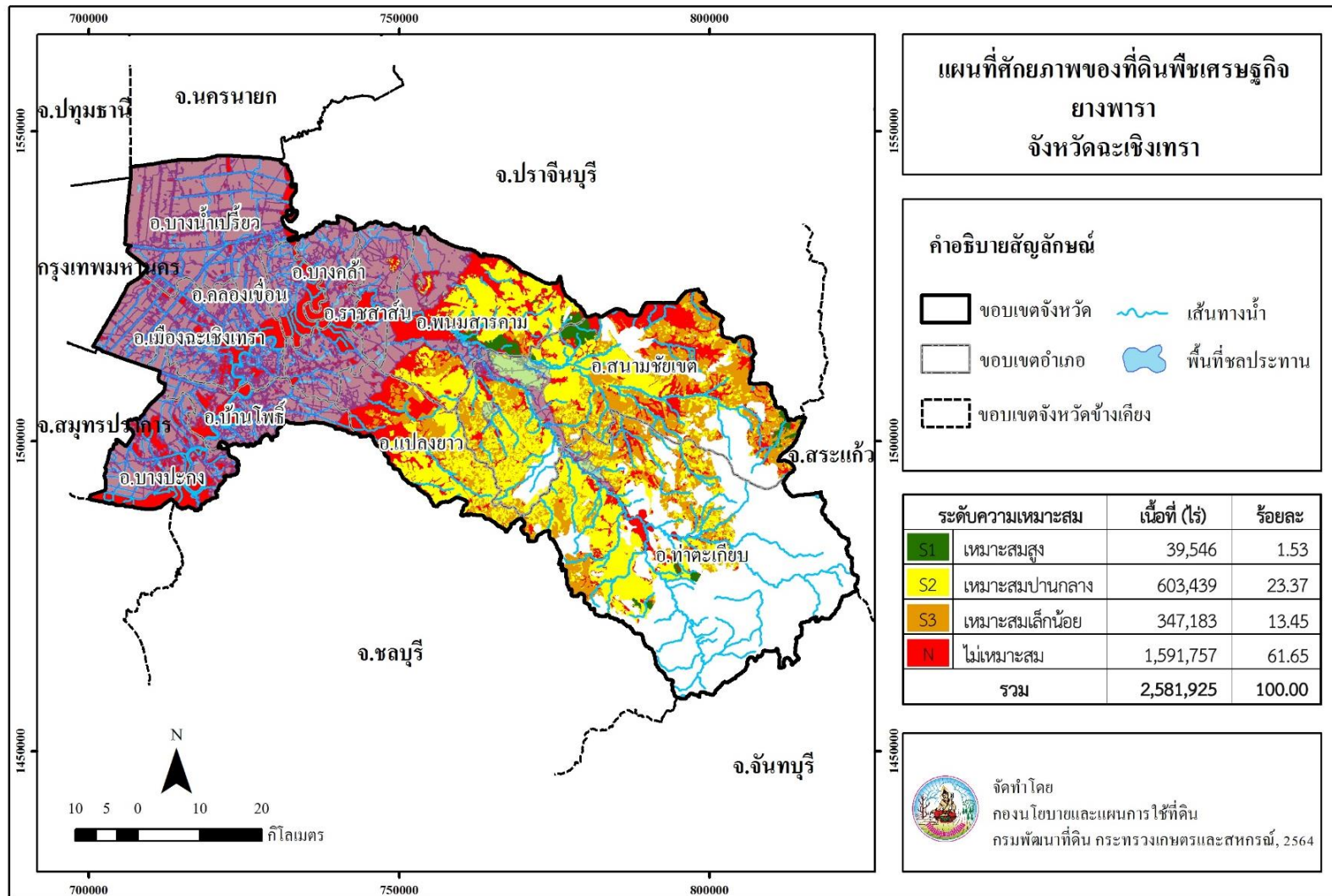
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

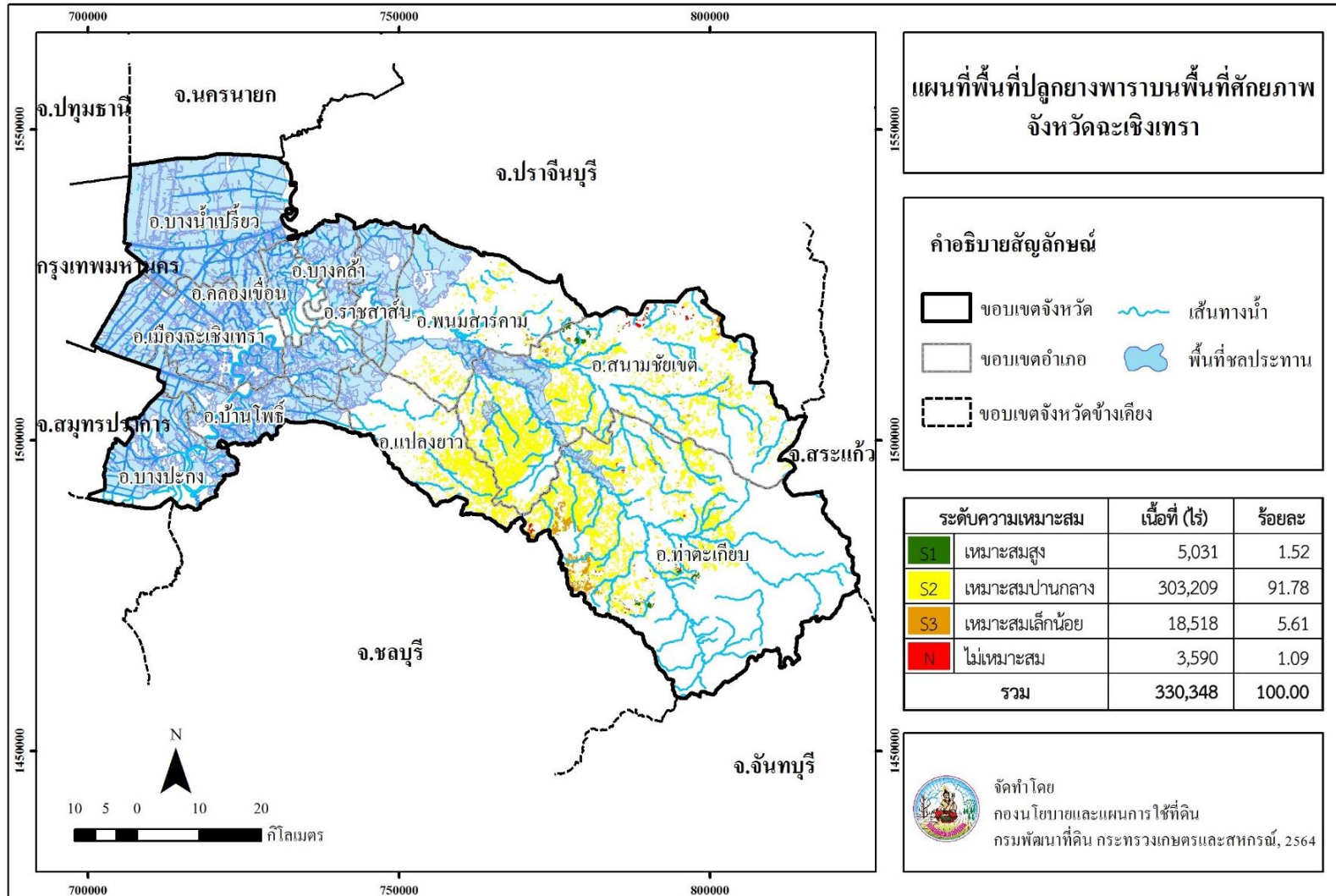
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดฉะเชิงเทรา

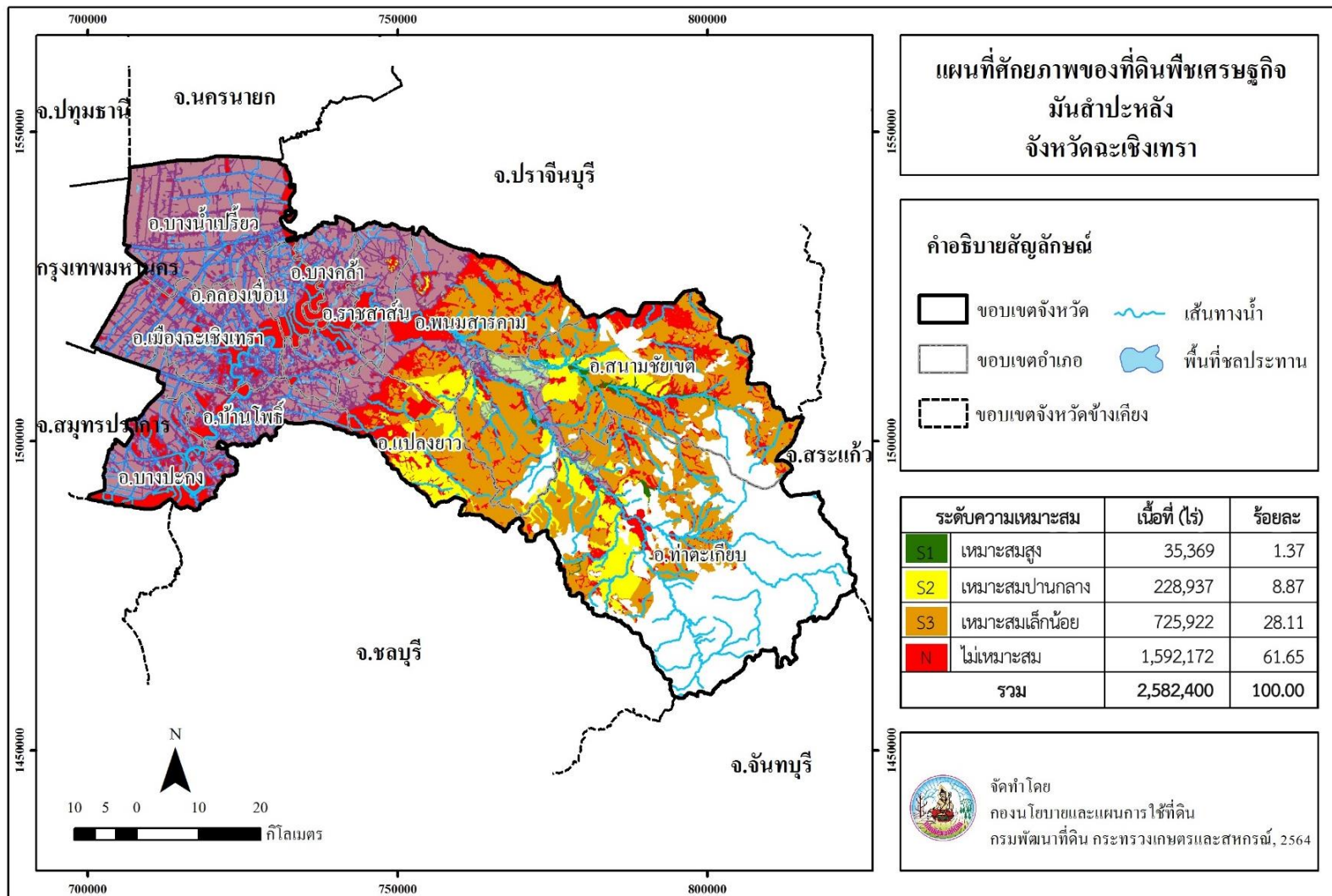
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา

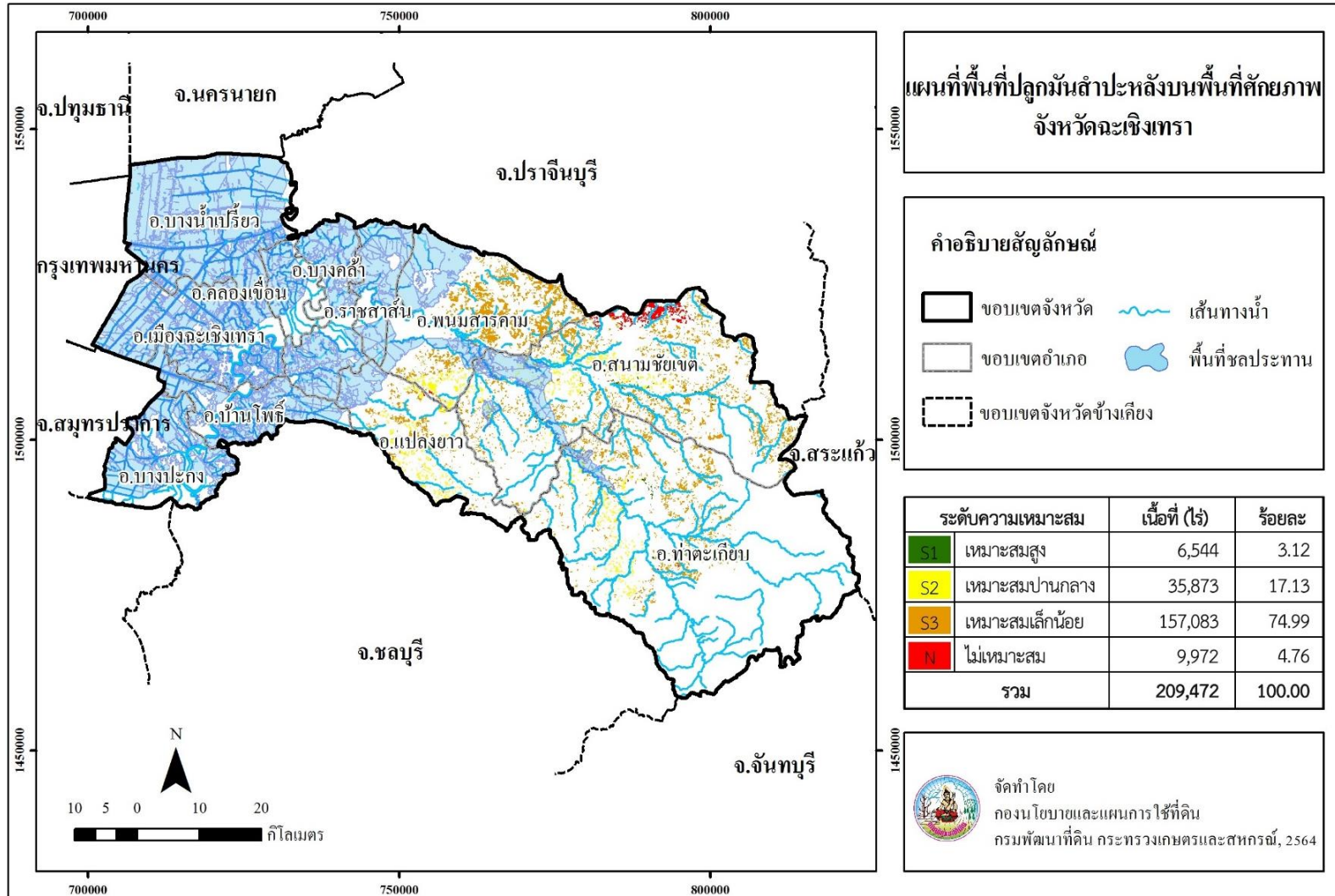
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดฉะเชิงเทรา

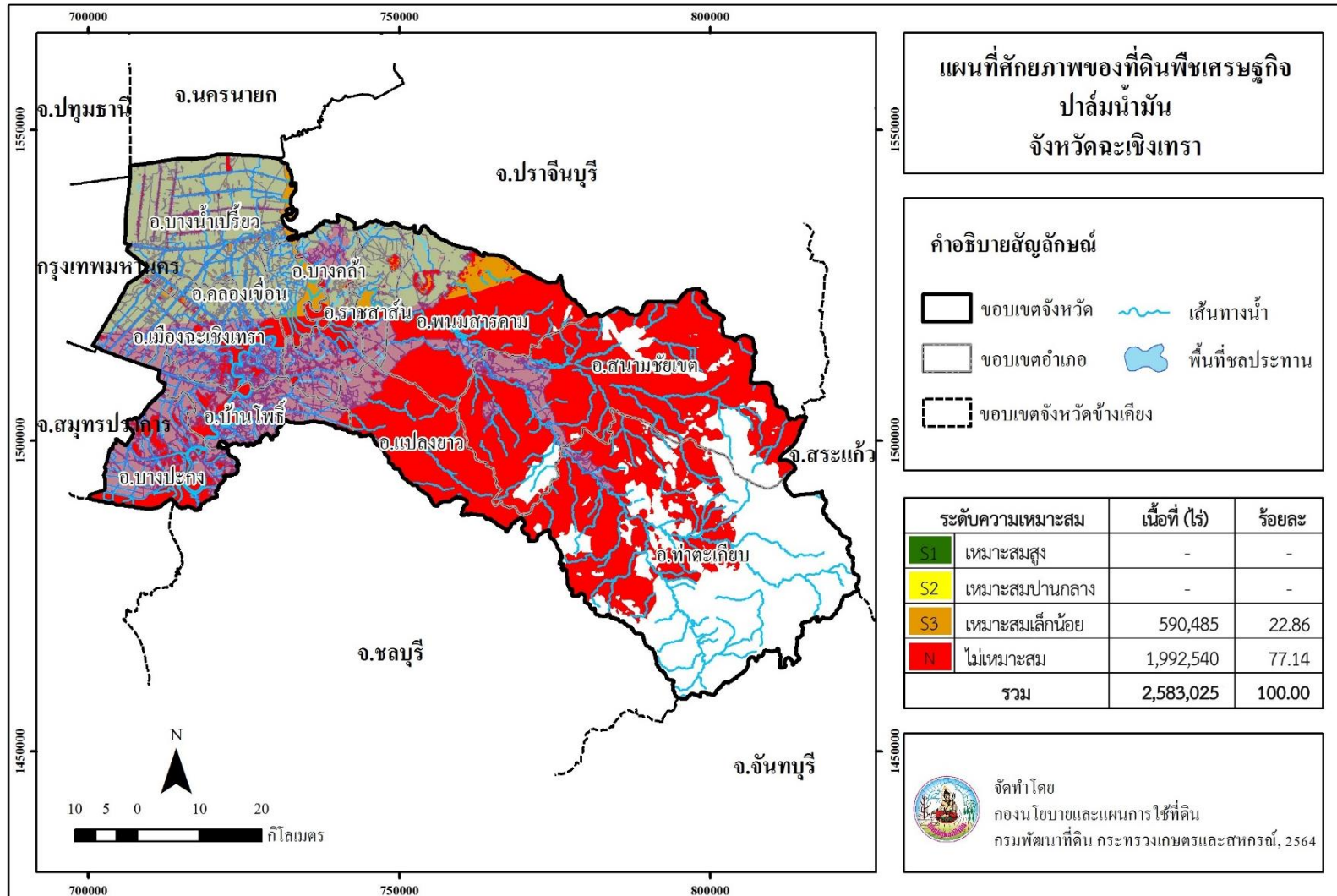
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา

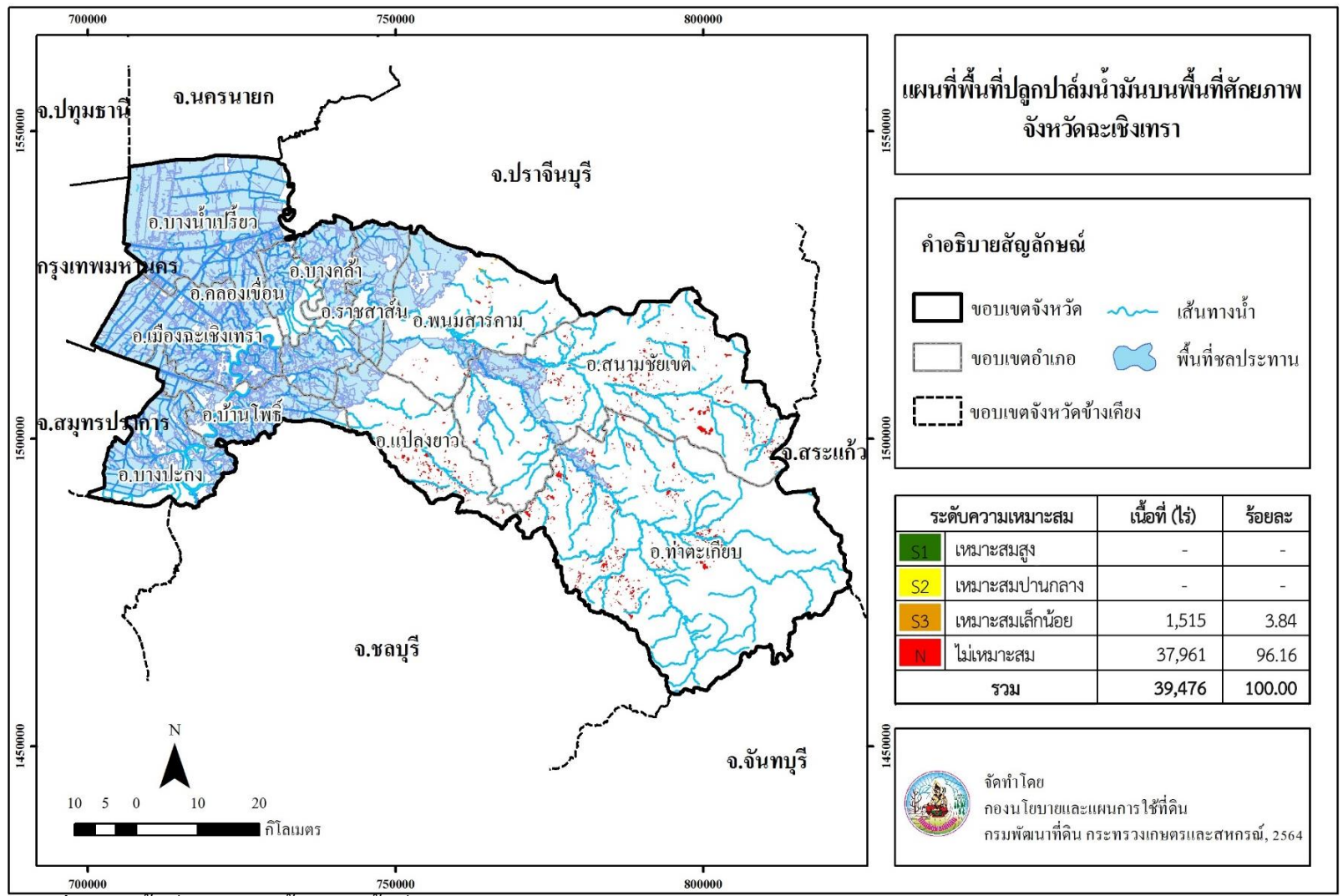
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดฉะเชิงเทรา

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD